

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Гриньова М. В., Величко Р. М.
(Полтава, Україна)

Проблема кризового стану природного середовища, що існує на даний час, породжена історичним розвитком цивілізації. Економічно спрямований прагматизм і прагнення отримання економічного прибутку, недостатній рівень екологічної культури у двадцять першому столітті стають головними чинниками загострення екологічної ситуації. Тому питання екологізації та реалізації екологічного підходу в освіті майбутніх фахівців є актуальними на сучасному етапі розвитку суспільства.

Вплив знань про природу на формування екологічної культури особистості відзначали В. Вернадський, Г. Білявський, А. Некос; її сутність досліджували М. Дробноход, Е. Гірусов, Л. Лук'янова; питання екологічної підготовки студентів, формування їх екологічної компетентності вивчали Л. Білик, Г. Глухова, А. Захлебний, В. Ясвін.

Найбільш повний погляд на екологічну культуру представила В. Ігнатова: «екологічна культура – частина загальної людської культури третього тисячоліття, яка проявляється в системі ціннісних орієнтацій, має високу духовну спрямованість і складається з безлічі складових. У структуру її поняттєвої матриці виявляються органічно вписаними екологічний світогляд, екологічна свідомість, екологічне мислення, гуманістичні ідеї, загальнолюдські цінності та ідеали, переконання і принципи, наукові та ненаукові знання, вміння і навички екологічно обґрунтованої діяльності, способи пізнання, норми й вимоги екологічного та морального імперативів, громадянська й екологічна відповідальність» [3].

Екологічна культура особистості – це:

– складне, інтегративне утворення, в центрі якого знаходяться екологічний світогляд, практична діяльність і поведінка, що сприяють сталому, взаємопов'язаному розвитку людини, суспільства і природи [5];

– соціально необхідна моральна якість особистості, що включає знання людини про природу, взаємозв'язки суспільства і навколишнього середовища, способи збереження і надання їй допомоги;

– моральні та естетичні почуття, гідна поведінка людини в довкіллі.

Сучасні підходи до формування екологічної культури майбутніх фахівців втілюються в житті з урахуванням вимог гуманізації, прогностичності, глобалізації, безперервності, інтегративності й

самоорганізації освіти. Вони спрямовані на виховання особистості з раціональним і ціннісним ставленням до природи [2]. На думку Я. Кульчицького, екологічна культура майбутнього еколога формується в процесі професійної освіти у закладі вищої освіти й ґрунтується на екологічних знаннях і уміннях, екологічній свідомості, екологічному стилі мислення й діяльності, які знаходять зображення в його професійній діяльності.

Процес виховання екологічної культури в освітньому середовищі забезпечується створенням комплексу педагогічних умов [4]. Перша умова – організація єдиного освітнього простору шляхом інтеграції освітньої та самостійної діяльності екологічного змісту. Це забезпечує високу ймовірність реалізації суб'єктної позиції здобувача вищої освіти та умов для її самореалізації. Друга – застосування в освітній діяльності педагогічних технологій, що ефективно сприяють вихованню екологічної культури. Це дозволяє найбільш повно й ефективно реалізувати потенціал освітньої діяльності у вихованні екологічної культури. Третя – забезпечення процесу «входження» в екологічну культуру з урахуванням власної історії життя і виховання, сформованих ціннісних орієнтацій. Реалізація цієї умови дозволяє досліджувати вже сформований життєвий досвід здобувачів вищої освіти й виявити причини несформованості компонентів екологічної культури, індивідуалізувати подальший виховний процес. Четверта – участь соціальних партнерів у реалізації процесу виховання екологічної культури. Це дає можливість консолідувати ресурси для спільного розв'язання проблеми виховання екологічної культури. П'ята – тьюторський супровід, що забезпечує формування особистісних дій цілепокладання, самовизначення, вибору, прийняття рішення, рефлексії.

Процес формування екологічної культури як цілісне системне явище, включає процеси навчання, виховання, розвитку особистості. Процес навчання направляє на формування екологічної грамотності й екологічного мислення майбутніх фахівців економічного профілю, екологізацію освітніх компонент та програм підготовки здобувачів, а також на професійну екологічну підготовку

і перепідготовку кадрів, які будуть залучені до вирішення стратегічних, тактичних і поточних завдань впровадження та розвитку екологічно чистого

виробництва. Екологічне виховання можна визначити як процес, спрямований на формування екологічної свідомості, складовими якого є такі ключові категорії, як: світогляд, ставлення, цінності, поведінка. Метою і кінцевим результатом процесу розвитку екологічної культури є сформована еколоґо-світоглядна позиція фахівців економічного профілю [1].

Наявність екологічної культури допомагає майбутньому фахівцю усвідомити власний виховний потенціал як майбутнього спеціаліста, який має володіти методикою еколоґо-виховної роботи на виробництві.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що система екологічних знань, дій, відносин у сукупності формують екологічну культуру фахівців екологічного профілю, яка є цілісним особистісним утворенням, що базується на єдності інтелектуального, пізнавального, емоційного компонентів.

Список використаних джерел:

1. Заглада О. А. Формування екологічної культури. Методологічний аналіз. Педагогічна Житомирщина, 1999. № 2.
2. Іванов І. І., Матухно О. В. Формування екологічної культури персоналу як чинник підвищення ефективності виробництва. Литьє. Металлургія. 2016: Матер. XII Междунар. научно-практ. конф. (24-26 мая 2016 г., г. Запорозьке) / Под общ. ред. д.т.н., проф. Пономаренко О.И. Запорозьке, ЗТПП. С. 354–356.
3. Крисаченко В. С. Екологічна культура : теорія і практика. Київ : Заповіт, 1996. 350 с.
4. Попова І. В. Формування екологічної свідомості студентів вищих навчальних закладів. Вища освіта України. №2, 2015. С. 89-94
5. Салтовський О. І. Основи соціальної екології : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 382 с.

СТАН ТА НАПРЯМКИ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАКУЛЬТЕТУ ПРИ ФОРС-МАЖОРНИХ ОБСТАВИНАХ

Новописьмений С. А.
(Полтава, Україна)

В рамках виявлення проблем розвитку природничого факультету як структурного підрозділу Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка менеджментом факультету сформульовані основні з них, а саме [1]:

- забезпечення формування інноваційної людини;
- здійснення підготовки громадянина України до життя в умовах глобального простору;
- перехід до толерантної педагогіки;
- формування сучасної системи цінностей у освітян.

Крім виявлених проблем, слід виокремити загально освітянські, такі як нестача кадрів, виявлення розриву наступності поколінь науково-педагогічних працівників, який провокує зменшення якості процесів в освітній та науковій сферах, впливає на відтік молоді з них, а відтак до розпорошення і в багатьох випадках по-суті дарування досвідчених та молодих кадрів конкурентам. Даний процес розриву ланцюга якості вищезгаданих процесів при не виконанні відповідних управлінських рішень може призвести до стратегічного занепаду системи освіти.